

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 6/03-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. januára 2003 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., P., vo veci porušenia základných práv zaručených v čl. 48 ods. 2 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom pred Okresným súdom v Prešove pod sp. zn. P 7/94 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. februára 2002 doručená sťažnosť M. B., P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho práva „na spravodlivé súdne konanie, na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov a na ochranu majetku“, teda základných práv zaručených v čl. 48 ods. 2 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní o zníženie výživného, ktoré bolo vedené pred Okresným súdom v Prešove (ďalej aj „okresný súd“) pod sp. zn. P 7/94.

Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie došlo tým, že „sudkyňa Okresného súdu v Prešove JUDr. A. P. vo veci P/94 spolu trikrát nerešpektovala právny názor odvolacieho súdu, ktorým bola viazaná /§ 226 O. s. p./.

Týmto svojím postupom porušila princíp rýchlosti konania, kvôli čomu toto konanie na súdoch trvalo neprimerane dlho, a to od 6. 11. 1995 do 23. 11. 2001 (...).“

Pokiaľ ide o namietané právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, s'ťažovateľ je presvedčený o tom, že k porušeniu tohto jeho základného práva došlo tým, že „jednak sudkyňa Okresného súdu v Prešove JUDr. A. P. ako aj samotné vedenie Okresného súdu v Prešove sa vo veci P 7/94 dopustili priet'ahov v konaní, a to vo vzťahu k priebehu konania od 4. 9. 1998 do 8. 9. 2000 (...).“ S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti uviedol a listinami zdokumentoval, že v súvislosti s napadnutou nečinnosťou okresného súdu vyčerpал aj právne prostriedky nápravy tým, že na priet'ahy v predmetnom konaní podal opakovane s'ťažnosti podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správy súdov, vybavovaní s'ťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, avšak k náprave v postupe súdu nedošlo, napriek tomu, že podpredsedníčka okresného súdu považovala jeho s'ťažnosť za dôvodnú a písomne ho uistila, že vec bude priebežne mesačne sledovaná vedením okresného súdu. S'ťažovateľ z dôvodu „neobjektívnosti a priet'ahov v konaní“ namietol aj zaujatosť konajúcej sudkyne.

K porušeniu základného práva na ochranu majetku podľa s'ťažovateľa došlo tým, že „porušením mojich základných ľudských práv zo strany jednak sudkyne Okresného súdu v Prešove JUDr. A. P. ako aj samotného vedenia Okresného súdu v Prešove (...) som nemohol užívať svoj majetok vo výške 64 280,- Sk, ktorý som si vysúdil od svojho bývalého zamestnávateľa Pivovaru Šariš, a. s. vo veciach 11 C 28/95 a 17 C 41/99 (...).“ Podľa presvedčenia s'ťažovateľa konajúca „sudkyňa naschvál od uznesenia Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Co 103/98 zo dňa 14. 5. 1998 vo veci nekonala a urobila priet'ahy v konaní za jediným účelom, aby sa medzitým ukončili súdne spory o doplatok odstúpného a o náhradu škody“, pričom takto vysúdené finančné čiastky sa stali predmetom exekúcie v prospech jeho bývalej manželky.

Na výzvu ústavného súdu podaním z 15. marca 2002 s'ťažovateľ svoju s'ťažnosť doplnil a uviedol, že za porušenie namietaných práv prevzala zodpovednosť Slovenská

republika, preto sa domáha toho, aby ústavný súd rozhodol: „že zo strany sudkyne Okresného súdu v Prešove JUDr. A. P. ako aj vedenia Okresného súdu v Prešove došlo k porušeniu troch základných ľudských práv sťažovateľa a na základe toho zaviazal Slovenskú republiku vyplatiť sťažovateľovi 64 280,- Sk z dôvodu majetkovej ujmy a 100 000,- Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy“. Súčasťou uvedeného doplneného podania bola aj žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie v tomto konaní pred ústavným súdom.

Zo spisu Okresného súdu v Prešove sp. zn. P 7/94, ktorý si ústavný súd zapožičal, vyplýva, že sťažovateľ podal na okresnom súde dňa 6. novembra 1995 návrh na začatie konania o zníženie výživného. Okresný súd v Prešove návrhu sťažovateľa trikrát nevyhovel, pričom tieto rozhodnutia boli odvolacím súdom dvakrát zrušené a vec opakovane vrátená súdu I. stupňa na nové konanie a rozhodnutie, napokon okresný súd rozsudkom z 2. februára 2001 č. k. P 7/94-205 návrhu sťažovateľa čiastočne vyhovel. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 2 Co 424/01–238 na odvolacom pojednávaní dňa 23. novembra 2001 za prítomnosti sťažovateľa. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 13. marca 2002.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (*mutatis mutandis* I. ÚS 12/01).

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

1. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namietal porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu, že podľa jeho názoru konajúca sudkyňa okresného súdu vo veci návrhu sťažovateľa o zníženie výživného sp. zn.

P 7/94, trikrát nerešpektovala právny názor odvolacieho súdu, ktorým bola v zmysle § 226 Občianskeho súdneho poriadku viazaná, a tým predmetné konanie malo aj neprímerane dlho trvať.

V súvislosti s uvedenou námietkou sťažovateľa ústavný súd poukazuje na to, že z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Zo subsidiárnej štruktúry systému ochrany ústavnosti vyplýva, že práve všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy alebo dohovoru (I. ÚS 4/00).

Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha právomoc ústavnému súdu zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd občana je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých namieta a ktorý mu umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

Ústavný súd konštatuje, že pokiaľ sťažovateľ namieta aj porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože konajúca sudkyňa podľa neho viackrát nerešpektovala právny názor odvolacieho súdu, v danej veci mal sťažovateľ k dispozícii opravný prostriedok, ktorý aj opakovane využil, a preto v tejto časti bolo treba jeho sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažovateľ podaním z 20. februára 2002, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 21. februára 2002, namietal aj zbytočné prietahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu v Prešove v konaní o zníženie výživného č. k. P 7/94.

Návrh na začatie konania o zníženie výživného podal sťažovateľ na okresnom súde dňa 6. novembra 1995. Okresný súd rozsudkom z 2. februára 2001 č. k. P 7/94-205 návrhu sťažovateľa čiastočne vyhovel. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 2 Co 424/01–238 na odvolacom pojednávaní dňa 23. novembra 2001 za prítomnosti sťažovateľa.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo o inom zásahu dozvedieť.

Ústavný súd už rozhodol, že v kontexte citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty pre včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty. Tento účel spravidla nie je možné dosiahnuť po právoplatnom skončení napadnutého konania. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď porušenie namietaného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k porušovaniu namietaného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z podaní sťažovateľa, z pripojených listín a zo spisu okresného súdu sp. zn. P 7/94 vyplýva, že predmetné konanie o zníženie výživného bolo skončené na odvolacom pojednávaní na Krajskom súde v Prešove dňa 23. novembra 2001. Keďže sťažovateľ bol prítomný na tomto pojednávaní, najneskôr v uvedenom termíne sa dozvedel o tvrdených zbytočných prietahoch v predmetnom konaní, napriek tomu na ústavný súd sa obrátil so svojou sťažnosťou až podaním z 20. februára 2002, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 21. februára 2002, v čase, keď porušenie namietaného práva už netrvalo a kedy konanie o jeho sťažnosti pred ústavným súdom nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v sťažnosti neuviedol žiadnu skutočnosť, z ktorej by vyplývalo, že lehotu podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde treba počítat' od neskoršieho času, než je čas, kedy bolo rozhodnutie Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Co 424/01–238 dňa 23. novembra 2001 vydané. Ďalej dodáva, že odo dňa, keď došlo k tvrdenému porušeniu základného práva a slobody (sťažovateľ osobitne vymedzil časový úsek od 4. septembra 1998 do 8. septembra 2000), mal sťažovateľ k dispozícii dostatočne dlhú lehotu na to, aby na ochranu svojich základných práv a slobôd využil ten právny prostriedok, ktorý mu ústava vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd priznávala do 31. decembra 2001.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a pretože sťažovateľ sa v predmetnej veci domáhal ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v čase, keď v označenom konaní namietané porušenie práva už netrvalo, a teda bola odstránená jeho právna neistota v tomto konaní, bolo potrebné jeho sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z týchto dôvodov odmietnuť ako oneskorene podanú.

3. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa navrhovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi. Osobitne to platí, ak navrhovateľ ako

účastník konania pred všeobecným súdom mohol použiť riadne opravné prostriedky, ale ich nevyužil zo subjektívnych dôvodov (mutatis mutandis I. ÚS 89/97).

Ak teda sťažovateľ namietal porušenie jeho základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, podľa názoru ústavného súdu sa sťažovateľ mohol domáhať ochrany označeného základného práva v konaní pred všeobecným súdom. Všeobecné súdy, ktoré sú v súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje (I. ÚS 167/02). Pokiaľ teda sťažovateľ namietal aj porušenie svojho základného práva na ochranu majetku, svoje výhrady mohol uplatniť v konaní pred všeobecným súdom, keďže ju však neuplatnil, treba uzavrieť, že v tejto časti je jeho sťažnosť neprípustná v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Zo všetkých uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2003